



## Ερευνα και καινοτομία στην Ελλάδα

Των **ΕΥΗΣ ΣΑΧΙΝΗ\***, **ΝΙΚΟΥ ΚΑΡΑΜΠΕΚΙΟΥ**, **ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΧΡΥΣΟΜΑΛΛΙΔΗ\*\***

**Π**λήθος μελετών έχει καταδείξει τον ευεργετικό αντίκτυπο της έρευνας και της τεχνολογίας στην οικονομική ανάπτυξη. Μάλιστα, είναι από τις δραστηριότητες που δημιουργούν υψηλό βαθμό «θετικών εξωτερικοτήτων», ευνοώντας πλήθος άλλων. Στην Ελλάδα, η ερευνητική παραγωγή και η τεχνολογική ανάπτυξη εξελίσσονται και αναπτύσσονται ακόμη και εν μέσω κρίσης, παγιώνοντας τον ρόλο της έρευνας ως βασική παράμετρος της προσπάθειας εύρεσης ενός νέου μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης για τη χώρα. Προαπαιτούμενο για κάτι τέτοιο είναι, μεταξύ άλλων, και η ύπαρξη της αντίστοιχης πληροφοριακής υποδομής για την τεμπήρωση αυτής της δραστηριότητας. Το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ) αποτελεί σημείο αναφοράς για το ελληνικό ερευνητικό σύστημα ως φορέας μέτρησης του παραγόμενου ερευνητικού έργου στη χώρα. Μάλιστα, στο πλαίσιο της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και των επτίσεων εκθέσεων που καταρτίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τα ερευνητικά συστήματα των κρατών-μελών (ERA-watch country reports), το ΕΚΤ αναγνωρίζεται ρητά ως βασικός δρών του ελληνικού συστήματος έρευνας, τεχνολογίας και καινοτομίας.

Μεταξύ άλλων, το ΕΚΤ συλλέγει, συγκεντρώνει και διαθέτει στοιχεία για την ερευνητική και τεχνολογική δραστηριότητα και παραγωγή στην Ελλάδα, ακολουθώντας τα διεθνή πρότυπα και εκπροσωπώντας τη χώρα σε διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ και η Eurostat. Το παραπάνω δεν είναι αυτοτόπο, καθώς είχε προηγηθεί πολυετής έλλειψη στοιχείων λόγω της αδυναμίας συγκέντρωσής τους από τα αρμόδια υπουργεία. Έτσι, η Ελλάδα αποστέλλει πλέον επίσημα, αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία στην Eurostat για την έρευνα και την ανάπτυξη (E&A), όπως ορίζουν εξάλλου οι σχετικές υποχρεώσεις της. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία αφορούν τις δαπάνες για E&A, το προσωπικό E&A, τις επιστημονικές δημοσιεύσεις του ερευνητικού

προσωπικού, στοιχεία για την καινοτομία, για την κινητικότητα των διδασκόντων στην αγορά εργασίας, για τη συμμετοχή των γυναικών στις δραστηριότητες E&A κ.λπ.

Παράλληλα, το ΕΚΤ εξασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση σε αυτά τα δεδομένα, καλύπτοντας ακόμα μια βασική αδυναμία του εγχώριου ερευνητικού συστήματος, αφού με αυτόν τον τρόπο η ερευνητική παραγωγή καθίσταται ορατή από την κοινωνία, κάτι πολύ σημαντικό για την ενίσχυση της νομιμοποιητικής της βάσης, π.χ. στην προσπάθεια αναβάθμισής της στην εγχώρια πολιτική ημερήσια διάταξη. Επίσης, τα δεδομένα αυτά μπορούν να τύχουν περαιτέρω εκ-

### Στην Ελλάδα, η ερευνητική παραγωγή και η τεχνολογική ανάπτυξη εξελίσσονται και αναπτύσσονται ακόμη και εν μέσω κρίσης.

μετάλλευσης από την ερευνητική κοινότητα, παρέχοντας συνθετικά ή μετα-δεδομένα, δημιουργώντας έτσι επιπλέον υπεραξία.

Το ΕΚΤ, μέσα από τη συστηματική δημοσίευση των σχετικών δεδομένων, παραθέτει τους δείκτες που καθορίζουν τη θέση της Ελλάδας στη διεθνή επιστημονική και ερευνητική πραγματικότητα, επιτρέποντας τη σύγκρισή του με συστήματα άλλων κρατών. Επίσης, δίνεται έμφαση στην παρουσίαση δεικτών που συμβάλλουν στην κατανόηση των συνιστωσών του ερευνητικού ιστού (ακαδημαϊκός, ερευνητικός και επιχειρηματικός τομέας), αλλά και των σχέσεων και της δυναμικής των δραστηριοτήτων E&A σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Μάλιστα, η παράθεση των δεδομένων αυτών είναι μια εμπειδωμένη διεθνώς πρακτική, διότι μέσω αυτών καταρτίζεται και ασκείται η δημόσια πολιτική

βάσει συγκεκριμένων ποσοτικών στοιχείων, ενδείξεων και αναγκών εξυπηρετώντας αυτό που έχει καθιερωθεί εννοιολογικά ως «evidence-based policy», με στόχο η πολιτική να καταστεί πιο αποδοτική. Το παραπάνω είναι κάτι που δεν συννηθίζεται στη χώρα μας, όμως δεδομένων των περιορισμένων εθνικών πόρων, η προσέγγιση αυτή καθίσταται ολοένα και πιο αναγκαία εάν επιθυμούμε την καλύτερη δυνατή διάθεση των πόρων αυτών.

Επιπλέον, το ΕΚΤ τηρεί διά του θεσμικού του ρόλου το Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών, ενώ έχει ξεκινήσει ήδη τη δημιουργία αποθετηρίων συγκέντρωσης και ταξινόμησης πληροφορίας για το ερευνητικό δυναμικό της χώρας, τις επιχειρήσεις έντασης έρευνας και τεχνολογίας κ.λπ. για την πληρέστερη αποτύπωση του ερευνητικού ιστού, συμβάλλοντας έτσι στην προσπάθεια ενοποίησης του ερευνητικού χώρου στην Ελλάδα, που παραμένει μέχρι σήμερα κατακεραματισμένος και περιφερειακά άρισος.

Όσον αφορά τον τομέα της καινοτομίας, η προσπάθεια διευκόλυνσης των επιχειρήσεων για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους διά της ενίσχυσης της καινοτομικής τους δυναμότητας οδήγησε την Ε.Ε. στη θεσμοθέτηση ενός δικτύου επιβοήθησης/διαμεσολάβησης των (μικρομεσαίων) επιχειρήσεων για να εκμεταλλευτούν δράσεις και ευκαιρίες που σχετίζονται με την Ενιαία Αγορά, όπως η πρόσβαση σε πηγές χρηματοδότησης, η συμμετοχή σε προγράμματα E&A, η εκμετάλλευση της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά και τα πρότυπα. Το ΕΚΤ αποτελεί βασικό εταίρο στο πανευρωπαϊκό αυτό δίκτυο (European Enterprise Europe - EEN), συντονίζοντας την ελληνική κοινοπραξία. Το EEN-Hellas είναι ένα δίκτυο ολοκληρωμένων επιχειρηματικών υποστήριξης (one-stop shop) αποτελούμενο από περιφερειακούς φορείς, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε θέματα καινοτομίας, μεταφοράς τεχνολογίας και διεθνούς συνεργασίας. Από το

2008, το EEN-Hellas έχει διευκολύνει σημαντικά τον επιχειρηματικό ιστό να αποκτήσει εξωστρέφεια και να προχωρήσει στη σύναψη διεθνών εμπορικών συμφωνιών, καθώς και συνεργασιών έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Με τον συνολικό αριθμό των συμφωνητικών συνεργασίας να ξεπερνά τα 300, το EEN-Hellas έχει διαμεσολαβήσει για θέματα που κυμαίνονται από την πληροφόρηση για χρηματοδοτικές ευκαιρίες, την αποτελεσματικότερη αντιστοίχιση της ζήτησης για προϊόντα και υπηρεσίες έντασης γνώσης με την προσφορά, την πληροφόρηση περί της αξιοπιστίας δυνητικών εταίρων, μέχρι την προεπιλογή εταίρων επί τη βάση της τεχνολογικής τους επάρκειας.

Δεδομένων των παραπάνω, το ΕΚΤ συμβάλλει προγραμματικά στο εγχείρημα ενοποίησης του ελληνικού ερευνητικού χώρου, που αποτελεί διαχρονικά στόχο της Πολιτείας (ο οποίος δεν έχει επιτευχθεί ακόμα) στη διευκόλυνση της σύνδεσης μεταξύ επιχειρήσεων, πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων, στην αποτελεσματικότερη μεταφορά γνώσης μεταξύ τους, καθώς και στην προσπάθεια βελτίωσης της «ορατότητας» του ερευνητικού έργου που παράγεται στην Ελλάδα, αλλά και του διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού. Αυτά τα βήματα είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς η μέχρι τώρα χαμηλή αναγνώριση του ελληνικού ερευνητικού έργου συμβάλλει στη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου υποχρηματοδότησης στην Ελλάδα, η οποία δεν ζημιώνει μόνο την ερευνητική κοινότητα, αλλά συνολικά την εθνική οικονομία, λόγω της αδυναμίας αναμόχλευσης των θετικών συνεπειών που έχει η δραστηριότητα της πρώτης στη δεύτερη.

\* Η Δρ Εύη Σαχίνη είναι διευθύντρια του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης.

\*\* Ο Δρ Νίκος Καραμπέκιος και ο Δρ Χαράλαμπος Χρυσομαλλίδης συνεργάζονται με το ΕΚΤ στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου «Εθνικό Πληροφοριακό Σύστημα Έρευνας και Τεχνολογίας».